

TÕVSMED

EESTI KOOLINOORJOO KESKLIIDV AJAKIRI

NR. 4

1926

S i s u s:

R o o s Eduard: Seisukord peab muutuma	Lhk.	57
V a l a Katri: Kaks luuletust	"	61
H e l a n e n Vilho: Soome-Eesti hõimumeelsusest	"	62
T a g o r e Rabindranath: Katkeid „Hingede sosin'ast" ja „Nationalism'ist"	"	65
O b j e k t i i v n e vaateleja: 7-mes koolinoorsoo kongress	"	65
M a r d e n Orison Swett: Mõttejuhis hoiab elulaeva hukkumisest	"	68
K ä s e b i e r Ants: Õhutagem ühistegelist tuld.	"	70
R a a g Arno: Peet Vallaku loomingust	"	71

TÕUSMED

EESTI KOOLINOORSOO KESKLIIDU
AJAKIRI.

Nr. 4

1926.

Seisukord peab muutuma. 1)

I

Nii on see ilmas sageli olnud: hää üle naerdakse või vaigitakse surnuks, halb asetatakse troonile. See nähtus, kus ja kunas ta ka ei ilmuks, on kriteeriumiks sellele ajale ja tolaeagseile inimesile: tõendab idealismi ja terve eluinstinkti puudumist ning langust igakülgselt, ei kuidagi tõusu.

On kriteeriumiks ka meile: meie elule, inimesile ja ajale. Sest eesti elu eelistab käesolevail ajal nii sageli pahelist ja hülgab hääd. See on saand kui normaalseks nähtuseks. Halb oleks kui saand hääks ja hää halvaks. Sellest ei kõnelda, selle vastu ei võidelda. Vaid üksikud tõstavad vahel häält, kuid see vaibub, sest kõlapinda pole. Ollakse rahul.

Kuid rahul olemine on seis — seda aga ainult lühikeseks ajaks. Siis algab tagasimine. Teisest küljest kõneleb rahulolemine elujõu ja edasitungitahte puudusest ning ideevaesusest ja vaimuelu kriisist.

Need on ka eesti tänapäeva puudused. Tõsi küll: idealism on meil ikka puudund peale üksikute laastuliste ajalõigete, üksikute inimeste ja inimrühmituste. Kuid näib, tänapäev on endisega võrreldes saavutand ideetuse äärmisema aste. Üldsuse kasu tunnistatakse veel hoopis vähe. Rahvas ja riik jäetakse päikese ja vihma hoolde. Teine

1) Kuigi toimetuse ei jaga mõnes üksikasjas autori vaateid, annab ta ruumi artiklile, mille põhitooni ta omaks peab.

inime — on vaenlane. Armasta ligimest kui iseennast, täiendatakse: niipalju kui see sulle kasulik.

Vaimuelule ja ta edenemisele tehakse sõna tõsisem mõttes takistusi. Vaimutöö teid ei omandata, sellega määratakse see kiratsemisele. G. Brandes tähendab 1894 a. Daani kohta, et Kopenhagenis on ainult kaks-kolm tõelist kunstitoetajat. Aristokraatia ja valitsuseringkonnad omandavad töid ja edendavad kunsti, mis kõike muud on, aga kunst mitte. Kirjanduse kohta tähendab ta, et seda ostavad need, kel selleks võimalused puuduvad.

Näib olevat paralleele 1894. a. Daani ja 1926. a. Eesti vahel. Meie kirjandusteoste omandajad kirjandusharrastajad on üksikuid õpilasi ja üliõpilasi, kes igal sammul seejuures oma ülevalpidamise pärast võitlema peavad. Siiajuure lisanduvad veel raamatukogud ja loomulikult kirjanikud ja arvustajad ise mõne eesti keele õpetajaga ja veel mõnega. See on siis kogu meie kirjandusturu publik!

Kuhu aga jääb meie muu haritlaskond?

See hindab me kirjandust mõne „kõrge härra“ suu läbi teose väärtusega, mis kunsti pühasse kirjandusse üldse ei kuulu. Või laseb mõnda teist sama tähtsat härrat ütelda, et tema ei tunne eesti kirjanikke.

Samade ringkondade teguviis on kujutava kunsti toodete omandamisel ja tellimisel äratand mitugi korda imestust, mis isegi on ajakirjandusse kandund. Sest on

mõistmatuks jäänd, miks on ostetud vähem- või koguni väheväärtuslikke töid, kuna paremad on jäetud puutumata.

Kuid ei tarvitse eelnimetatud nähtuste juures imestust avaldada. Võtkem ainult arvesse, et meil sportki on tunnistatud kultuuriloovaks nähtuseks ja sellepärast talle kindlustatud koht kultuurkapitalis. Tõsi küll: üsna mitmele on jäänd arusaamatuks, kuidas loob sportlane-jooksja oma jooksuga kultuuri või mõni teine oma hüpetega. Neile vastatakse, et terves kehas peab olema terve vaim ja, et ka kultuurised kreeklased spordit sesid. Ometi unustatakse siin, et teo sihiseloomustab tegu. Kreeklastel oli sport ilusa keha, plastiliste liigutuste omandamisvahend ja vaba aja lõbusalt veetmine. Sellega õieti esteetilise varjundiga. Nüüd on sport puhtrekorditsemine, järelikult oma isikliku auahnuse, väljapaistvuse rahuldamine. Antiikaja sport tootis terveid ja plastilisi inimesi. Nüüdne tapab inimese ja teeb ta kohmakaks. Antiikaja pildid kujutavad proportsioonis meeskehi mingis seisandis oda või diskosega. Tänapäev tuuakse pilt tähendusega, see on, kes sai esimese koha ja jooksis nii ja nii ruttu või hüppas kole palju või kujutatakse võistlusest mõni moment allkirjaga: kõige ees on see ja see.

Võib siin siis kahtlust olla teo sihi juures. Pole kunagi võistluste kirjelduses kõnet olnud sellest, kelle liigutused olid kõige ilusamad ja plastilisemad, selle keha kõige täiuslikum.

Nende puuduste pärast räägitakse spordi vastu. Kuid, et kõnesolnud ringkonnad ja üldse eesti enamus rahuldub spordi kui niisugusega, eks see ole iseloomustus meie ajale ja inimesile, nagu on iseloomustused eelpoolgi toodud joonekesed.

Õieti ei ootagi teist seisukorda niikaua, kui ei muutu me haritlaskond omas põhiolemuses ja ei revideeri omi tõekspidesid. Muutus enne pole võimalik. Alles siis paraneb üldine seisukord, sest lihtrahvas, haritusetu ringkond on teatava määrani alati rahva valitseva ja harituma osa peegeldus. „Kindel on, et milline praktiline moraal valitseb kõrgemais kihtides, niisuguse ka alamais kihtides leiame,“ sõnab mag. J. Aavik. Tel maître, tel valet — nagu isand, nõnda teenija.

Praegust aega iseloomustab ebakultuurisus, kahvatu vaimuelu ja ideetus. Nende asemele on asund jäme omakasu, auahnus, autus ja läbi ja läbi materiaalne mõtteviis. Kõike hinnatakse sissetuleku ja kasu seisukohalt. Kohte ja ameteid ei püüta pea sugugi huvi, töö ja ülesannete pärast. Sissetulek ja auahnus on enam-vähem ainukesed tagantkihitajad.

Selle vaimu viljelejad ei seisa üksinda. Nad pole nii tugevad, et ainuüksi püsida. Sest üksiolek nõuab tugevust. Neid teeb kardetavaks ja püsivaks nende ühinemine, koondumine rühmadesse. Poliitilises elus maksab nende rühmade nimetusena partei, ka rühm. Poliitilisi parteisid iseloomustab jesuiitiline joon: otstarb pühendab abinõu. Tahab partei midagi kätte saada, siis pörkub ta vähese eest tagasi. Selle vähese seas ei ole aga igatahes sageli mitte üldsuse, rahva ja riigi hüve, teise au puutumatus, isiklikust kasust keeldumine, halva poollamatus jne. Selle süüdistuse parimaks tõenduseks on ajakirjanduse paljastused. Kuid ajakirjanduseni ei jõua palju hääli! Sellepärast kõneleb elu ise veel paremini.

Ka töö ja õigusega pole parteid hääs vahekorras. Teise rühma liige peab tingimata olema autu, väärtu. Miks? Sellepärast, et ta teise rühma liige on. Tuleb ta üle, kaovad muidugi need puudused. Kuid oma rühma kuuluvad isikud on kõik tublid mehed. Nad ei tee kunagi midagi autut ja halba. Lühidalt: rühma kuuluv isikul on lubatud kõik sellepärast, et ta rühma kuulub. Küll partei juba hoolitseb hästi kordamineku ja rahuldavate tagajärgete eest. Tõenduseks elu, ajakirjanduse teated ja ajakirjandus ise.

Niisugune moraal maksab sääli!

Eksib see, kes peab seesugused rühmad ainult poliitilise elu nähtuseks. Neid on kõikjal: linnas ja maal, majanduselus ja vaimuilmas. Neid on haritlaste seas ja liht-rahva hulgas. Vanemad-valitsejad on nende isad, kuid nooruski on osalt juba nende ohver. Üliõpilaskond ja selle organisatsioonidki kannatavad nende all. Pole keskkoolinoorsoogagi vist lugu parem.

Järelikult: valitsev vaim ja tänapäevsed tõekspided on hästi kindlustund. Kantsid on tugevad. Vähe talle sellest. Ta kind-

lustab ka kaugemat tulevikku — kasvata-
des omas vaimus noortsugu.

Ei ole kaua tagasi ajalehelistest loenguist
haritlaste üliproduktiooni üle. Neis õpe-
tati inimest juba varakult materiaalses sih-
mõtlemas. Õeldi: elukutse valimisel peab
silmas pidama ameti valiku võimalusi. Har-
itlaste üliproduktioon on sellepärast, et
kohti pole enam kõigile. Sel põhjusel peab
üliõpilaste arvu piirama. Vististi ainult üks
hääل kõneles vastu sellele seisukohale. See
väitis, et ei pea kõnelema üliproduktioo-

neb neile, kes ta kasvatand ja kes on Eesti
viind ülalkirjeldatud kurba seisukorda.

II

Kõik see ei või edespidi nii kesta. Sei-
sukord peab muutuma! Ei või jätkuda vaim-
liste huvide puudus, vaimutöö ja selle too-
dete ignoreerimine ning materialismi võidu-
kääk idealismi vastu. Kaugele, kaugele tu-
leks kihutada jämedalt isiklikud ja õigluse-
tult kitsarinnalised parteihuvid ja nende ala-
tine silmas pidamine. Kui meie seda ei

N. Triik: Orjad mäsu eel.

nist ja üliõpilaste arvu piiramisest käsikäes
ametite valimise võimalusega. Noor in-
mene tuleb ülikooli selleks, et rahuldada
oma huvi teatava teadusala vastu, s. t. esi-
joones on huvi, alles sellest oleneb amet.
Haritlasi pole kunagi palju ja piiramisest
võib kõnelda ainult siis, kui ruumid ei suuda
kõike mahutada ja üleliigne hulk tööd tak-
istab. Ei pea õpetama noori materiaalselt
mõtlemas ja isikliku kasuga arvestama. Noorte
idealismist oleneb, kas tulevane põlv on
kangelased või jõuetud materialistid.

See oli üksik hääл hulga vastu. Vähe
kuulsivad seda, seda enam, et meie üliõpi-
lasnoorus on oma aja laps. Ta rehkendab
ja kalkuleerib kui ärimees. Sellega sarna-

tee, kui ülalkirjeldatud seisukorda ei paran-
data ja ei purustata valitsevaid vaateid ja
tõekspidesid, siis purustavad need kord
meid — meie rahva ja riigi.

Revolutsioon, ümberhinnang, ükskõik,
millisel elualal ta ka paika pole leidnud,
on nooruse saavutus eestkäit. Noorsugu
on ka see, kes viib läbi meie elu tuulutuse
ja surub maha egoistlike, epikuurilise ja ma-
teriaalse ilmavaate. Kas selleks tunneb end
kutsutuna praegune, tulevane või ületule-
vane noorsugu — seda näitab tulevik. Ometi:
mida kauem viivitub pööre, seda pahem
rahvale ja riigile, kelle liikmed oleme.

Sellepärast peaks tõusma juba praegu-
sed noored! Ütlema: ei tule teiega! Käime

oma rada! Käime rada, mis tunneme õige olevat. Tahame hävitada vaimu, mida kannate ja viljelete!

Kuid nii ütelda, see eeldab puhast südant ja oma enese madala mina kõrvaldamist. See nõuab silmi, mis julgevad igale vaadata läikivalt näkku — ja tõetunnet ja idealismi, mida küll tuuleilindud võivad puhuda siia ja sinna, mis aga tõuseb ometi leekivalt ja võimsalt taeva poole.

Kas meil on neid?

Kui ei, siis omandagem!

Ainult niisuguse piigutule, idealismi ja inimliku aususe ees kokkuvad tänapäeva türannid ja taandub ebaeluline vaim.

Kuid kahjuks: meie noortes on palju valitseva põlve liha ja verd, aju ja vaimu. Puudub vastu voolu sõudmise tahe. Puuduvad teised silmad, teine tunneteilm kui vanadel. Veel millestki oleme kuivad: meis ei asu vaimustust — lapselikku, puhast, kõrget, ennastunustamapanevat.

Neil põhjuseil ei kokku veel türannid ega löö kõikuma valitsev vaim. Meil puudub relvastus, varustus, sellepärast pole meie kutsutuiks kõlbulikud.

Aga üks on ometi kindel: kuigi need, kelle varsti lööb täiskasvanuks elu, pole valitseva vaimu kukutajad, selle Ristija Johanneseid on nende seas ometi — ja nii mitu, mitu.

Neile järgnevad teised. Ning need, kes neile järgnevad, on vägevamad eelkäijaist, sest nende hulk on palju arvurikkam. Viimased on aga tänapäeva tõusmed, ülehomse tugevad puud. Meie, homsepäeva omanikud, oleme teetasandajad neile. Mida rohkem meid, seda siledam tuleviku Eesti tee ja kiirem ta saabumine.

Olgu seepärast meie ülesanne, suurendada meie arvu, tihendada iseennast ja olla eeskujuks ja toeks meist nooremaile. Teadkem: siin peitub Eesti pääs. Ja kui mitte

pääs ise, siis vähemalt selle alged. Kumb? — Näitab tulevik.

Selles päästetöös pole me ju üksinda. Meid toetab vanugi. Nende elutarkus on meile kasulik ja nõuanne kõigiti tarvilik. Juba aastaid tagasi kutsuti noori mõningate vanade poolt üles võitlusele. Oli üheks neist ja ütles siis hõimlane Tallgren: „Ärge teie ahvige järele meid vanu meie rühmadega, kõikvõimsate organisatsioonidega, kelle sees ja kelle liikmeile kõik on lubat seepärast, et nad selle liikmeks on, meie erakondadega, kellele kõik on taktikat; ärge austage nagu meie, inimesi kellel on raha ja võimu kui temal muud ei oleks. Otsige igal pool meest, inimest ja tööd.“

Ning otseku meiega tahaks hüüda Arvid Järnefelt: „Vandugem end igaveseks lahti kõigest kõrgete kohtade taotlemisest ühiskonnas nende kohtade eneste pärast. Lühidalt: meist ei tohi saada ametnikke.“

Ärge austage raha, võimu, auahnust, vaid vaimu, meest, inimest ja tööd! Nende sõnade mõte peab olema homse deviis. „Kolm on asja, milleks inime sündind: tööle, valule ja rõõmule.“ Nii õigustab J. Ruskin seda deviisi. Otsigem seepärast tööd — tõsist, ausat ja ideelist. Rõõm tuleb siis isegi, sest eks ole õiendatud töö rõõmu ja rahulolu põhitingimus. Austagem valu, sest läbi kannatuse saab inime oma lõpuliku kuju, väärtuse ja vastupidavuse.

Tõsi: me ümber on kõik teisiti. Üksi, kaks, kolmi tuleb võidelda hulkade vastu. Kuid tugev on see, kes seisab üksinda. Üks rühm, kogu, ükskõik, mis ileloomuline, on tugev siis, kui ta üksikosad on tugevad.

Saagem seepärast tugevaks! Saagem ka paremaks! On see iga noore, või vähemalt nooruse enamuse eesmärk ning liiguvad nad energiliselt selles sihis, siis on kord kindlasti loetud langusliku Eesti päevad ja algab uus elu tõusu sihis.

Rahulolematuse idealism on ometi kõrgem, kui pisikene rahulolemine, pisikese võidu banaalne triumf.

Fr. Tuglas.

Kirjuta verega, ja sa näed, et veri on vaim.

Fr. Nietzsche.

Kaks luuletust.

Viimaselle.

Ava oma raagevat suud
ja hütia!
Kõik on ju läinud!
Päike on veerenud viimaseid ringe
kurvana, kustuvana.
Maa on õitsenud viimaseid kordi.
Naer on koolnud.
Viimaseid pisaraid lämbutet ojana hoovab.

Kõik on ju koolvad.
Oled vaid sina,
viimaseid lapsi,
ning sinu kustuv elu.

Kuid veel sina elad!
Ava oma raagevat suud
ja hütia, hulu!
Kõikide nende muret,
kes on enne sind läinud.
Kõikide nende viha,
keda enam ei ole.
Kõikide nende kaebusi,
kes sirutid asjatult käsi,
kellede kätki ega nime ei keegi tunne!

Ning tormaku maa pimedana
oma radadelt eksiteile,
sinna, kus päikest enam ei ole,
kihutagu avarusi läbi!
Võib olla viib see sind ja su hütidu
selle Suure manu,
kelle tahtest me oleme ilmas!

Ava oma raagevat suud
ja hütia,
sina vilets põrm
kustumas elutulest!
Vii temale — Tundmatumalle
meie nuttu ja me valu
ja me igavesi sajatamisi,
meie, kellede kätki ega nime ei keegi
tunne!

Palve.

Jumal,
olen vaid väikene leek,
mis vaikselt on vilkunud kaugelt
ja ootanud.

Hütid sest ei rahuldu enam!
Tahan loita!
Tahan põleda lõõmavana!
Aina päivi ja öid!

Lõpkugi kõik pääle selle,
kui mu ihus on lõõmanud tuli,
suurena, võimsana, ilusamana!
Loita tahan, loita, loita!
Priisata aastate viisi
silmapilgu olemises!
Aina päivi ja öid, Jumal!

Ei aastaid, mida aheldena hauda
lohistada,
ei tasast, pikka eluiga ma palu,
vaid päivi ja öid,
kuumi kui tulisambaid!
Jumal!
Jumal!

(Kogust „Kaukainen puutarha“).

Tõlkinud Rud. Sirge.

Katri Vala on praeguse soome noorpõlve andekamaid ja tuntumaid poeete. Omades sügavat isikupärasust ja müstilis-usulist põhitooni, ta luuletused tunduvad nagu mingid kauged, müstilised, salapärasid hoogu ja hinge sisaldavad pildid.

(Sellest ta esikkogu: „Kaukainen puutarha“ — Kauge aed — nimetuski.)

Katri Vala on sündinud aastal 190, seega üks nooremaid soom: praeguste noorpoetide: Onni Halla, Einari Vuorela j. t. pers.

Meelsuselt kuulub Katri Vala patriootilisse „Nuori Voimalaste“ koondisesse.

Pääle esikkogu on Katri Vala veel avaldanud luuletusi „Tulenkantajates“, ajakirjas „Nuori Voima“ ja koguteoses „Nuoret Runoilijat“. Olgu veel

mainit ka ta äsjailmunud (nov. 1926) uus luuletuskogu „Sininen Ovi“ — Sinine uks, milles tundub tublit arengut värsitehnikas ja -mõõdus.

Pikemalt Katri Vala üle eesti keeles on kirjutanud Elsa Enäjärvi 1926. a. „Loomingus“ nr. 1. R. S.

Mag. Vilho Helanen

Soome-Eesti hõimumeelsusest ¹⁾.

Mu mõte lendab otsides tagasi, kaugele aastasadade ja tuhandete hämarusse — aega, mil Eesti-Soome, kes nüüd lõpmatuina tundunud kannatuste järele seisavad vabadena ja iseseisvatena sirutavad üksteisele üle soomelahe kohina käed, püüdes leida teed teineteise südamesse, olid ühes, moodustades suure ühissoome rahva karjalaste, liivlaste, vepslaste ja vadjalastega. Mu mõte lendab tagasi aega, mil meie ühine rahvas oli ainult osa veel suuremast, veel tugevamast soome-ugri rahvakoondisest, mille võimuala ulatus Liivimaalt üle võimsa Volga uhke Uraalini.

Sest on palju, päädpöörilt palju aega kulunud. Mitte ainult aastasadade, vaid ka sündmuste poolest.

Meie kauged vennad ungarlased on ugri rahvaist ainsad, kes veel seisavad püsti. Ja ühissoome rahva harudest on iseseisvale elule pääsnud tõusma ainult kaks rahvast — Soome ja Eesti.

Liivlastest, kes ühisest algkodust välja läinult asustasid Liivimaa ja osa Kuuramaad, on veel järel ainult käputäis ja Ingeris asuvaist vadjalastest samuti. Vepslased, kes kord valitsesid Äänisjärve rannalt Valge järveni, on nüüd paarikümnetuhandene killustunud hõim, seegi sõtkutud venelaste jalgu. Ingeri rahvas, kes põlveneb osalt karjalastist, osalt pärissoome hõimudest, nõrkeb Venemaa ahelais, arvesse võtmata seda väikest osa, mille eesti sõjariistad ja eesti riigi tarkus said rahutegemisel päästa oma riigi piiridesse. Ja Aunuse ja Arhangeli karjalasedki lähevad samuti vastu rahvuslikele surmale.

1) Eesti-Soome 2. hõimupäeval, Tartus käesoleval sügisel ettekantud kõne. Toimetus.

Ühissoome rahvaste suur võimuala on siis kildudeks lõõdud. Aga — ärgem silmapilgukski unustagem, et kuigi meie hõimude pähe elu ise on surunud kannatuste krooni, on see veelgi küllalt tugev oma ala ja võimaluste poolest. Ja keset üldist hävingut tõuseb taeva poole kaks kaljut, mida vene kaos pole suutnud oma kõike-neelavasse sülle suruda: Eesti ja Soome.

Eesti ja soome rahvail on küllalt põhjust vaikseks järelemõtlemiseks oma suurest minevikust, sellele kolgata teele mõtlemiseks, mida nõõda ühissoome rahva nüüd surmavõitlust võitlevad hõimud on pidanud heledast minevikust oleviku õudusse rändama, neile lugematule kurbmängudele mõtlemiseks, mida on võide dud kaugete laante süles, kus üks ühissoomlaste pere teise järele, küla küla järele purunes võoraste jalge all. See on meile tarvilik, et aru saada selle päranduse suurusest ja kohustavusest, mis on meile vabaduse saavutanud rahvaile aastatuhandete hämaruse poolt pärandatud ja selle võla mõõtmatusest, mis lasub meie õlul raske saatuse kätte jäänud hõimlaste vastu.

Kui see nii on, peab meie rahvaid taga kihutama see teadmine, et kui meie ei säilita tulevikule ühissoome rahvuskonna rikkaid vaimuardeid, lähevad need hukka. Ei ole küllalt, et me ainult säilitame need, meie peame neid ka rikastama ja kultiveerima. See teadmine sunnib meid palavikulisele tööle.

Kuid — sarnastena, milliseks meie rahvaste välised olusuhted on moodustunud — ka palavikulisest tööst ühissoome kultuuri arendamiseks ei ole küllalt. See võib äkki katkeda. See ei paku meile kaitset selle saatuse vastu, mis varitseb meie riigi piiridel.

Meie rahvad ja kõik selle kihid peavad hakkama mõistma, et meie, nii eestlased kui soomlased, elame vägeva tulemäetäolise kaose kõrval, mis on neelanud mõne varem tugeva ühissoome hõimu, ja mille koledad, elatud silmad puurivad nüüd ahne pilguga aasta- aastalt meie linnadesse, ja

Ja ainult sel juhtumusel, kui meie rahvad ja meie igaüks laseme pää norgu, et meil mitte tarvis poleks panna tikkugi tiku peale selle hädaohu kõrvale tõrjumiseks, mis meid ähvardab, siis kujuneb meie tulevik õudseks.

Praegusel silmapilgul tulevad mulle elavalt meele tühe vanema põlve mehe sõnad

A. Promet. Pisarad.

küladesse, meie metsadesse ja põldudele. Nad peavad aru saama, et idast ähvardab meid sama surm, mille jääne käsi on aastasadade jooksul kustutanud tuhanded ja kümned tuhanded ühissoome kolded meie muiste nii võimsa sugu suurel valitsusalal.

Võidakse öelda, et see on jämedate, mustade joontega maalimine, et neist sõnust, kui neid võetaks tõsiselt, tõuseb meie rahvaste ette õudne tulevik.

Kuid ei ole mustade joontega maalimine see, et juletakse vaadata tulevikule otse silmi.

mõni aasta tagasi meie noortele: „Viige enam pessimismi-vaimu eneste sekka! Venemaa on tugev ja suur, olge seepärast meie tuleviku nimel vait, vait kui hiired! Venemaa võtab küll kord Leedu, võtab Lätvija, võtab Eestigi. Aga kui me oleme vait, ei tule meie temale meele, Soome jääb üle.“ Nii ta ütles. Ja niiviisi hirmus tuleviku eest pole ta säälpool Soome lahte kindlasti mitte ükski. Ja ma ei usu, et pessimismi õpetuse kuulutajad puuduksid siingi.

Oleks asjata öelda, et meie pole täit-

nud seda nõuannet. Kui oleksime täitnud, siis ei oleks meie mitte vabad.

Kas pessimismi, ikka enam pessimismi vajavad meie rahvad praegu? Ei! Nad vajavad nüüd optimismi, endisest palju rohkem optimismi. Usku oma jõusse!

Lapselik on kujutella, et hääletumalt käed ristis oodates eesti või soome rahvas võiks edasi lükata oma saatustunni löömist. Tund-tunnilt päev-päevalt ja nädal-nädalalt läheneb aeg, mil ida sõjasalgad tormavad üle meie piiride, hävitades, põletades, taptes. Kui me ei ole kasutanud oma armu aega selleks, et teha selgeks meie rahvaile, mis ja missugune on meie vaenlane ja mis selle võit kaasa tooks igale eestlasele ja soomlasele, ja niiviisi äratanud üldist vankumatut vastupanekutahet, siis tulev aastasada enam ei mäletagi, et Põhjalas on kord elanud kaks iseseisvat soomesugu rahvast.

Ja vilets ja rumal-pime on õpetus, mis tahab jätta ühe meie rahvaist seisma tuimalt kõrval, kui teine võitleb surmavõitlust. Vilets seepärast, et säärane teguviis ei kõlba iseseisva, elujõulise rahva aule. Rumal-pime seepärast, et meie rahvaste saatused on juba ükskord seotud üksteisega igavesti, lahutamatult. Saatuse tund võib ühele lüüa silmapilgu varem, aga ühe langedes ei jaksa teinegi enam püsti seista.

Milles on siis meie hädaohualuste rahvaste pääsimine? Usus! Usus isendasse ja usus üksteisse. Usus Soomesugu rahvaste suurde ühisesse jõudu.

Meie rahvad püüavad tabada nüüd üksteise kätt. Nad ei ole veel leidnud teed üksteise südamesse. Ühtekuuluvuse side nende vahel ei ole. See on külm tõde — veel küllalt tugev juhtima kõigis olukorras ühise väerinna moodustamisele.

Ja ometi ainult mõlemapoolne kõikumatu sõprus, mitte ainult pidupäevil, vaid ka, ja ennekõike, argipäevil, võib tagada meie rahvastele elu. See koos ühise tööga saatuse küüsi jäänud hõimlaste hääks. Seda ühistööd peab meil olema — iseendi ja meie tuleviku pärast, killustet hõimude

pärast. Meie hõimud ei ole veel nii laiali, et mitte Eesti-Ingeri-Aunus-Väina-Soome ei võiks pakkuda hoopis teistsuguseid tagatisi meie tulevikule ja palju kestvamat põhja kõrgeletungivale ühissoomelisele kultuurile.

Võidaks öelda — pessimism ütleb, — et see on hädaohtliku optimismi loodud pettepill, oma enese võimatusse kokkuvarisev õhuloss. See on optimism, see on küll tõsi, just see optimism, mille me noored peame põletama meie rahvaste südamesse, optimism, mis ei kihuta ettevaatmatuile tegudele, mis õhutab uskuma ja ootama. Neilt, kes kokkuvad sest optimismist, tohiks vahest küsida, kus oleksid nüüd Eesti ja Soome riigid, kui aastail 1915—1919 oleks meie rahvaste seas valitsenud pessimismi hallus ja usu ja julguse puudus?

Pidupäevad on asjata veedetud, kui nad ei suuda sütitada meie rinda argipäevade pilvesilmas loitvat usku meie rahvaste tulevikku, kui nad ei suuda nõiduda elavana meie ette Soome sugu suurt minevikku kauguses välkuvana ühisena eesmärgina, millest saatus kindlasti lubab ainult osa praegustel põlvedel saavutada, aga mis ka niisugusena suudab anda meie rahvastele usku ja jõudu.

Meile on tarvis enam ühissoomlist optimismi vaimu, optimismi, mis kannab üle saatuse raskuste! Endisest enam armastust meie ühisesse muinasaega ja meie ühisesse tulevikku! Ja ühissome rahvaste tulevikule mõeldes laskem sööbuda meie südamesse Koskenniemi kaunid read vabadusele:

Vaata, su altaril me ohver ikka on uus.
Vaata, seistes su ees kogu rahvana siin
vannume koos:
alles meist üle võib tulla su vaenlase tee,
alles, kui viimnegi käsivars, mis kanda
võib mõõka,
vaibund võideldes on, alles, kui valgund
meist
on verepisar viimane sinu kõrge altari ette.
Sest oled kalleim sa, orjuses igatsetu,
sest on ostet su kroon saajaastasel kannatushinnul,
ostetud õõ unemal, töö, verel, vaevlemisil.

Kuid ma tänan teid, te elu kuldsed võimud, et olen olnud kord noor. Ja kaherkordselt tänan teid, et noorus ei sammu meiega ühes, vaid elab üksikult — julgena, verevana, õnnerikkana — kui elu ise.

Joh. Linnankoski.

Katkeid „Hingede sosinast“ ja „Nationalism’ist.“

I.

Armastuses ärgata, ei tähenda ärgata armsuse maailmas, ei — vaid kangelasmeelses püüetes maailmas, kus elu oma igaviku võidab surma läbi ning rõõm oma väärtuse kannatamise kaudu. Kuna tõde oma veenduvama tõestuse leiab armastuses, peab see väljenduma kõiges, mis meilt ähvardab midagi röövida. Vaesus kardab väiksemat kui kahju, rikkus on aga julge oma pillamises.

Armastus on hinge rikkus, ju seepärast väljendub ta ülimalt julguse ja vahvusega. Ja kuna ta iseendast ammutab, ei käi ta kerjamas inimeste kiitust ning ükski kiusamine ei või küünida temani.

II.

Ei kosmopolitismi värvitu ebaselgus ega nationilismi kultuse kirklik endajumaldamine pole inimajaloo sihiks.

Jumal tõesti lõi inimese selleks, et see inimlik oleks.

III.

Kuigi mind piskust päale on õpetatud, et nationalismi ebajumala kummardamine pigemini veel parem on kui aukartus Jumala ja inimkonna ees, olen siiski, ma usun, — üle kasvanud sest õpetusest, ja ma olen veendunud, et mu kaasmaalased tõelikult võivad oma India seega, et nad vastu seisavad õpetusele, mis lausub, et mõni maa võiks kõrgemal seista kui inimsuse aated.

Tõlkinud. J. N e g g o - V ö s s o k o t s k y.

Objektiivne vaatlaja.

VII Koolinoorsoo kongress.

Koolinoorsoo seitsmes kongress võrreldes eelmistega nõuab kahtlemata erilist tähelepanu. Sest kui eelmisi kongresse iseloomustas kärsitus, teatav otsimisvaim, nii et neid võiks nimetada „otsimise“ ja isegi „lahingu kongressideks“, siis viimane kongress sellevastu väärib „leidmise-kongressi“ nime. Eelmistel kongressidel otsiti koolinoorsoo liikumisele välist vormi — mis ka loomulik — ja sisu, ilma, et viimases küsimuses oleks püstitatud aluseks koolinoorsoo liikumisele mõnda eriti domineerivat mõtet. Kaaluti paljuid ilusaid aateid ja tunnistati need omaks. Säeti üles nii mõnigi õige sihtjoon, kuid ühendav neid jäi nagu veel leidmata.

Sellevastu tundus aga viimasel kongressil juba mingi üldise platvormi leidmine. See leidmine ei sündind ometi ootamata. Ettevalmistus oli paika leidnud juba kahel eelviimasel kongressil.

VII kongressi poolt loodud platvorm tugib oma riikluse ja rahvuse mõttele. See mõte leidis nii kainen ja asjalikku, kui ka noorusele omast pateetilis-romantiliselt käsitletult mitmes referaadis ja väljendus lõpuks lühidalt järgmistes resolutsioonides:

Eesti koolinoorsoo seitsmes kongress tunnustab, et Eesti koolinoorsoo kõige laiemaks idee-

liseks kandjaks tema arenemisel on sügav ja tugev veendumus meie rahva iseseisvusse, omariikluse ja kõikumata tahe kasvatada ja kujundada enesest harmoonilisi rahvuslikult eneseväärtust tundvaid kodanikke.

Seitsmes koolinoorsoo kongress tunnustab tarvilikuks olla aktiivselt ja rahvuslikult teotsev elu ja arengu nimel. Sest kuuludes oma rahvale, anname võimaluse areneda kõige paremini endas peituvale tõu omadusile ja kõige paremini kasutada meis peituvaid jõu tagavarasid.

Pühendudes oma maale, rahvale ja riigile, tunneme tungi olla kasulik neile. See võimaldub väärtusi luues ja tööd tehes. Olla rahvustlane — see on olla kasvava kultuuri pooldaja.

Seitsmes koolinoorsoo kongress soovib ja loodab, et see noorsugu, kelle esitajad moodustavad kongressi koosseisu, astuvad vastu igale nähtusele, mis meie avalikus elus kuidagi ebaideelist ja kitsast partei- ja kildkonnapoliitikat edendada püüab, eeskätt sellega, et saavad ise ideelisemaks ja tegu-õimsamaks, isamaa- ja rahvaarmastajaks — ei sõnaga, vaid teoga.

Inimesel peab olema elumõte. Peab olema täht mille järele ta käib. Selleks on väärsemad sugurahas ja isamaa ning nende ilus ja suur tulevik.

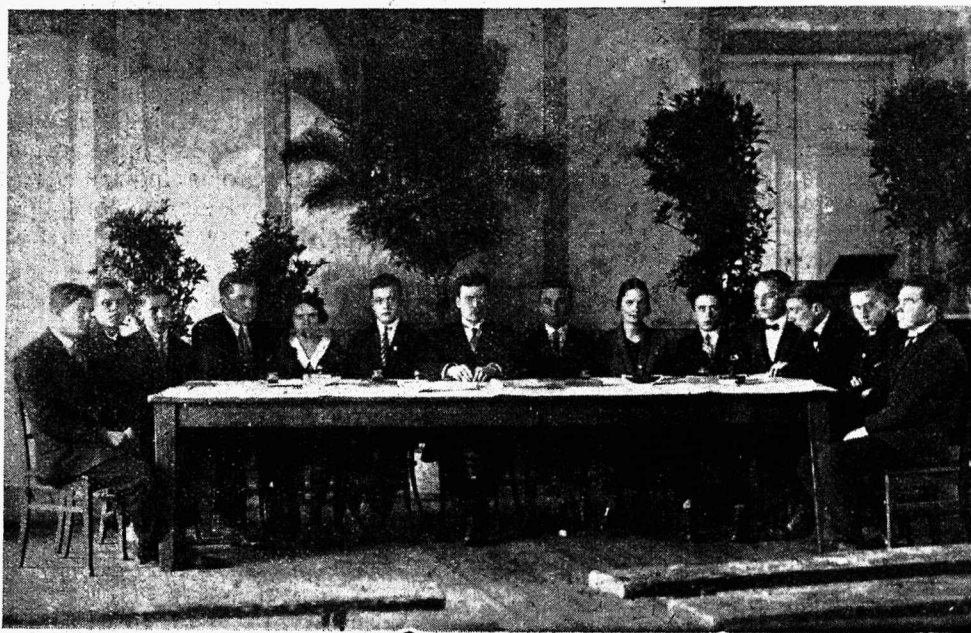
Seitsmes koolinoorsoo kongress leiab, et tõsi-rahvuslikust seisukohast välja minnes on küllalt suur tähtsus nime eestistamisel, kuna meil võõrnime kandjate arv nii suur. Sellepärast näeb kongress siingi peituvat tähtsa ülesande koolinoorsoole.

See platvorm on nii avar, sisurikas ja nii reaalne, et noorsooliikumine sellel püsides ei tarvitse lähemas

c) selgirada kehakultuuri puutuvaid küsimusi, korraldades kursusi ja võistlusi ning muid vastavaid sellesihilisi ettevõtteid jne.

Omariikluse ja rahvuse mõtte kõrval leidis kongressil allakriipsutamist hõimrahvuse mõte, mille selgitamiseks oli pühendatud hoogne referaat. Sama mõtet puudutati ka riiki ja rahvust käsitlevais referaatides.

Kui mitte noored, kes oleksid siis veel enam vastuvõtlikud niisugusele aatele nagu hõimuaade. Tahab ju meie noorsugu omariiklusest ja rahvusest

VII Koolinoorsoo Kongressi juhatus.

tulevikus otsida uusi aluseid. Küll aga peab ta asuma üksikute konkreetsete ülesannete lahendamisele, mis loeteldud toodud resolutsioonides, kui ka järgmistes üksikasjalikult nimetatud ülesannetes:

Seitsmes koolinoorsoo kongress tunnustab tarvilikuks noorte teotsemise üldkultuurilistes ettevõtetes oma võimete kohaselt:

- a) esmajoones tundma õppida oma kodumaa muinäsvara ja teha enesele ülesandeks nende kogumise ja alalhoidmise;*
- b) tundma õppida kodumaad, tehes keskliidule kohuseks, leida paremaid võimalusi matkamiste ja rännakute korraldamiseks koolinoorsoo seas;*

lähtudes jõuda isegi üldinimsuse aateni. Hõimutunne on aste sel teel. Sellepärast on ekslik teda lugeda üldinimsuse aatele vaenulikuks või takistavaks. Ta on palju reaalsem tee sinnajõudmiseks kui mõni teine pilvedel hõljuv. Sellest seisukohast väljudes ütlesid noored:

Kongress tunnustab hõimuaate omaksõtmist koolinoorsoos kultuuri-, rahvuslikkust ja ideidarendava tegurina.

Kongress tunnustab tarvilikuks hõimumõtte levitamise ja arundamise koolinoorsoos, milleks soovitab koolinoortele asuda vastavaile teotseguile: hõimühingute ja ringid asutamise ja hõimukeelte õpingute korraldamise näol.

Seni esitatud otsused ja seisukohad on koolinoorsoo ilmavaatelistel otsingute ja osalt ka tänapäeva ülesannete alalt. Viimases küsimuses mindi veel kaugemale. Nii püüti seisukoht leida vahekorra kohta poliitikaga. Meie poliitiline elu ja ka poliitiline elu üldse kannatab kitsarinnalsuse ja ükskõlguse pahe all. See pahe on kergesti külge hakkav, kui võetakse osa sellest elust. Kuid noorsugu peab olema avarvaateline, õiglasmeelne ja survetu omas arengus. Sellepärast toimusid üle maa kogunenud noored õieti, kui sõnastasid mõtte:

Seitsmes koolinoorsoo kongress peab tarvilikuks, et koolinoorsugu ei kisutaks poliitiliste parteide mõju alla, nende vahelistesse tülidesse ja

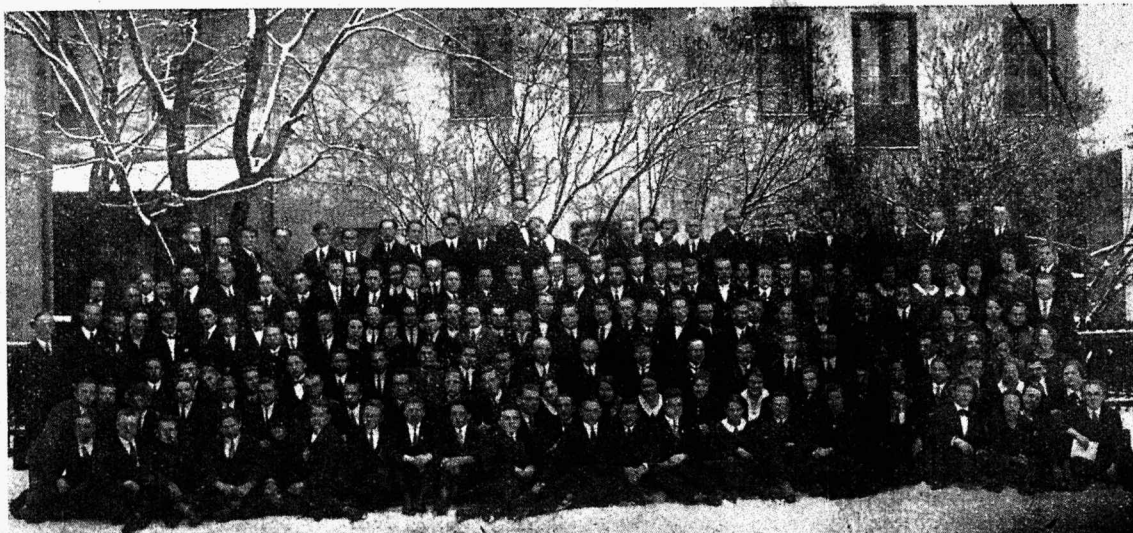
pärast on kooli kohus noorte püüetele sõbralikult vastu tulla ja neid häädsuulikult juhtida.

Meeleldi ühinesid kongresslased nende, ühe tunnitud pedagoogi pooff esitatud seisukohtadega ning lisasid ligi neile järgmised resolutsioonid:

Seitsmes koolinoorsoo kongress peab tarvilikuks:

a) *et meie õpetajaskond ja koolitegelased meie noorsooliikumisele aktiivsemalt kui senini peaksid suhtuma;*

b) *et kool ja vanempõlv objektiivselt kaasa aitaks koolinoors o ilmavaatelistel otsinguil;*

E. K. K. VII kongress Tartus.

võitlustesse. Et see ei sünniks, sellepärast peaks kool rohkem rõhutama ühiskondlike probleemide käsitlemist ja võimaldama noorsoole nende küsimuste selgitamise õpilaste isetegevuse kaudu.

Veel teise vahekorra küsimuse võttis kongress käsitusele, nimelt kooli ja noorsooliikumise oma. Sellekohase referaadi teesid olid järgmised:

Noorsooliikumine ei ole vastolus praegusaja kasvatuslaste vaadetega; ta on koguni seletatav viimastega.

Noorsooliikumine ei taha viia noori koolist eemale, vaid täiendada kooli kasvatustikke ülesandeid õpilaste isetegevuse põhimõtetel.

Niikaua kui püsib praegune koolikorraldus, on noorsooliikumise olemasolu õigustatud. Selle-

Kongress loodab, et asutatav vilistlaskogu annab E. K. keskliidule vaimlise moraalse ja ainc-lise toe.

Ning see on hädatarvilik. Noorsoo päämine ülesanne on ju ette valmistada elule — kõigiti. Noorsugu on iseilm ja selles ilmas on töö ja kohused peale õppetööd. Neid töid suudavad aga noored kõige paremini teha vanade juhatusel ja toetusel. Seda toetust ja abi on tarvis igalpool ja igapidi ka niisuguse praktilise elu nähtuse juures kui ühistegevus. Et noorsugu selles liikumises omale kohale tahab asuda, tunnistab alljärgnev otsus:

Seitsmes koolinoorsoo kongress peab tarvilikuks koolikooperatiivide asutamise kõikide koolide juure.

Kongress tunnustab E. K. Keskliidu juhatuse poolt moodustatud ühistegevuse keskoimkonna seaduslikuks keskkorralduseks ühistegelise liikumise juhtimisel koolinoorsoos, kuni koolinoorsoo ühistegevuse kongressi kokkuastumiseni.

Ühenduses on jõud — kõlab tuntud lause. Seda peavad teadma kõik. Seda teavadki ühistegelased ja ka need kes võitlevad karskusaate eest. Mürgitamata keha ja kunstlikult nõrgestamata vaim on karskuse eesmärk. See eesmärk on kõrge ja rõõmuga võib kinnitada, et meie noorus seda mõistab. On vaikind naljaheitmised ja muud sündsusetused, mis varem sageli aset leidsid kongressidel selle küsimuse puudutamisel.

Karskusaade leiab juba koolinoorsoos üldist põhimõttelikku tunnustust. Sellepärast ei peatu kongressi resolutsioonid enam selle juures, vaid väljendavad konkreetseid seisukohti õpilaste karskusringide ülesannete ja tegevuse kohta:

Kongress tunnustab tarvilikuks karskusringide töö koolinoorsoos, eriti rõhutab kongress, et karskusringid kasvataksid teadlikke ja veendunud karskeid kodanikke, kes ka pärast koolist lahkumist ei lahku jäädavalt aktiivse karskusvõitluse tööpõllult.

Kongress peab tarvilikuks käsitleda koolinoorsoo karskusringis esmajoones karskusküsimusi, kuna muidu tegevus liig laiati valgub ja karskustöö selle tõttu pääliskaudseks ja pinnapäälseks muutub.

Noorsoo hulgast kasvab välja meie riigi ja rahva juhtiv element. Kuna karskusküsimus lähemal ajal meie avalikus elus põlevamaks päevaküsimuseks muutub, siis peab kongress tarvilikuks, et karskusringidesse koonduksid võimalikult kõik õpilased.

Koondumisküsimust puudutavad ka järgmised kõrvalisema tähtsusega resolutsioonid, kuigi teine osalt ka muud sisaldab:

Kongress peab tarvilikuks ühes koolis töötavate õpilasorganisatsioonide koondumise.

Kongress soovib, et meie noorsooliikumises, eriti skoutluses, oleks läbiviidud elulised reformid, vastavalt meie rahvuslikule kultuurile ja omapärasusele.

Kongress tunnustab tarvilikuks tihedama koostöö loomise eeskätt meie rahvusliste skoutide — noorseppadega.

Peale muu väärib erilist tähelepanu kongressil valitsenud üksmeel. Just see üksmeel võimaldas kongressi viljakuse olnud määral. Isegi otsus, mis vastu võeti kongressil meeli ärevile ajanud „Kultuuritahtelise Noorpõlve Koondise“ ja „Koolinoorsoo Keskliidu“ vahekorra küsimuses, tunnustati hääks nii suure häälteenamusega, et õigem oleks rääkida üksmeelsest otsusest, ei mitte häälteenamusest. See otsus ütleb:

Seitsmes koolinoorsoo kongress ei kiida heaks „Kultuuritahtelise Noorpõlve Koondise“ seniseid väljastumisi „Eesti Koolinoorsoo Keskliidu“ vastu.

Esitatud seisukoht ise ja ta vastuvõtu elavus on karakterne kongressile, nimelt osutab selle kindlat selgroogu. Teiseks on see ootamata löök hiljutistele Koolinoorsoo Keskliidu tegelastele, kes ei olnud küllalt arvestanud viimaste kongresside ja asemikkudekogu koosolekute meeleoluga ega otsustega.

Lõpuks tuleb alla kriipsutada käesoleva ajakirja suhtes vastuvõetud resolutsioon. Selles sisalduvad nõuded peaksid kohtadel täitmist leidma. Sünnib see aga täielikult alles siis, kui on tõeks igale üksikule kongressi vastav resolutsioon:

Eesti Koolinoorsoo seitsmes kongress leiab olevat enesestki mõistetava ja selge, et mitte ainult iga Keskliidu liikmeks olev organisatsioon, vaid kõik E. K. K. alaorganisatsioonide liikmed loeks enese moraalseks kohustuseks: toetada „Tõusmete“ ilmumist nii hästi vaimliselt — kaastöö tegemisega kui ka aineliselt — tellimiste ja levingu eest hoolitsemisega.

Orison Swett Marden.

Mõttejuhis hoiab elulaeva hukkumisest.

Mõtetega loome endile tuleviku, häa või halva, seda me ei tea. Kogu kõik-sus on mõtete kaudu saadud. Mõte on vaid saatuse teine nimi. Nii siis: vali ise omale saatust! Armastus toodab armastust ja põlgus põlgust!

Ella Wheeler Wilcox.

Pärandas laeva mees, kes ei olnud just palju õppind. Ta ei teadnud midagi kõigest sellest, mis kuulub merindusele, ei purjeist, ei masinaist. Kuid teda vaimustas

mõte, reisida käskijana omal laeval. Laev vabastati ja isebakand kapten laskis eslotsa meeskonnal toimida omapead, sest ülesannete hulk tegi ta segaseks. Ulgumerel oli asi lihtsam ja tal oli nüüd võimalus panna kõike täpsemalt tähele. Kõndides laevalael edasi tagasi, nägi ta meest, kes pööras suurt ratast kord ühes, kord teises sihis. „Mis narrust teeb see mees sää!“ küsis ta. „See on tüürimees,“ kuuldus vastus, „ta juhib

laeva.“ „Ma ei näe mingit mõistlikku mõtet selles siia-sinna pööramises. Meil pole ees midagi peale vee ja ma usun, purjeist jätkub sõiduks. Kui tuleb nähtavale maa või kohatab meid mõni laev, siis on aega küllalt tüürimiseks. Tõmmake üles kõik purjed ja laske laev sõita!“ Käsk täideti.

Kunagi elus ei unustand need paar inimest, kes laeva hukkumisest pääsesid, mõistamatut kapteni, kes uskus kui juhiks laev ennast ise.

Sa ütled, iial pole olnud sellist inimest. Annan järele, sul on õigus. Kuid millele ma järele ei anna, see on arvamine, et niisugust rumalust ei esindu. Sina pole nii mõistmatu?

Mõttele järele üks silmapilk. Kas ei ole sulle usaldatud hoida midagi, mis õrnem ja väärtuslikum kui laev iganes võib olla — sinu elu, sinu vaim? Palju hoolt tarvitad selle vaimu juhtimiseks? Kas ei lase sa tal minna üsna nii nagu juhtub? Paisata viha ja kannatuse tormidest siia ja sinna? Kas ei lase sa asetada end juhuslikest sõprusist, juhuslikult loetud raamatuist, juhuslikest jutlemisist seisukorda, mida sa tahtlikult iialgi poleks otsinud? Oled sa tõesti oma laeva kapten, kes juhib selle õnne, rahu ja edu hädaohutusse sadamasse? Ning kui sa seda ei ole, kas ei või sa selleks saada? See on kergem kui arvad, kui aga ainult kindlaid põhitõdesid mõistad ja oma parema loomuse tegutseda lased. Ütelda kuidas seda tegema pead ja sinu tegevuse juhtimine ongi selle mõtte tähtsusest elu kujundamisel kõneleva kirjutusterea siht.¹⁾

Kui mõeldakse, et vaim kogu ilma juba valitseb, siis peab ütleva, et see jõud senini siiski suurel määral hooletusse on jäetud ning valesti mõistetud. Ka säääl, kus tema võimu on tunnustatud, on mõistetud teda kui miskit muutmatut, kui asja, mida ainult see käsitada oskab, kel sünnilt selleks kalduvused. Alles viimaseil aastail on alanduurimine, et teada saada, kuidas valitseda mõtteid ja tarvitada juba kindlaks kujunendki iseloomule mõju avaldamiseks, välise asjaolude või vähemalt nende mõju teisendamiseks ja tervise, õnne ja edu lähendamiseks meile. Mõtete harimise ja kasvatamise võim

malused on piiramatud ja selle järeldused ulatuvad igavikku. Ning siiski näevad ikka veel nii vähesed inimesed vaeva, et omi mõtteid juhtida roopasse, mis neile endile tulusad. Nad jätavad parema meelega kõik juhuse või tuhandete muude mõjude hoole, mis meie vaimu rõhuvad ja vaevavad, kui meie neile ei tööta õieti vastu.

Ei või olla ühtegi tähtsamat teadusala ja ühtegi kõrgemat kohustust meie ja teiste vastu kui see mõtte valitsemine, see võim enese üle, mis töötab enesetäiuslikkuse sihis. Küll vist on tõsiasi, et mõtteid ise haarata ei suudeta ja et suuremal hulgal meist nii vähe võimu on nende üle, põhjuseks levivend arvamisele, et vaimu tegevuse juhtimine on raske ja keeruline asi ja palju vaeva, palju aega ja palju raamatutarkust nõudev. Kuid miski pole ebaõigem kui see arvamine. Iga inime, nii teadmistetu, nii haridusetu ja nii töödega koormatud kui ta ka on, omab eneses kõik vajatava ja omab aja, mis vaja, et läbi viia oma mõtleva olevuse, iseloomu ja peajasjalikult oma keha ja elu ümbersünni. Seejuures on ülesanne ja siht igal inimesel isesugune, kuid juhus ise on alati sama ning ümberkujundus on igale ühtlaselt võimalik.

Kujuri põitel käperdaja käes võib hävitada ilusaima pildi. Kuritegija kätes võib ta saada sissetungivahendiks või roimarelvaks. Kui meie päralt on võim, luua või hävitada meie olemus, eks ole me siis arutud, kui me ei katseta luua ilu ja kooskõla, õnne ja edu! Kujur ei julge töötada pimesi, vaatamata marmorile. Silmad tööle kiindund annab ta mõteldes iga hoobi vastavalt kavandile, mis ta loond vaimus ja modelliks kujundand oma mõtete järele. Nii peame tegema ka meie oma iseloomu ehitamisel, ümbruse loomisel ja elu kujundamisel. Peame esiteks teadma, mida tahame ja kuidas seda teha mõtleme ja alles siis asuma tööle — väsimata, järele andmata.

Tavalikust töövahendist eraldab meie mõtlemist see tõsiasi, et me peame temaga töötama: ei saa teda asetada kõrvale ja ütelda, ei taha ühtki lööki enam. Me peame mõtlema ning iga mõte on löök, mis kujundab osa meie elust. Sellepärast peame energiliselt otsustama mõtlemise võimalikult hästi kasutamise ning läbi viima otsuse kindla tahtega. Tõlkind Ed. R.

1) Käesolev katke on esimene peatükk O. S. Mardeni teosest „Mõtte võim“. E. R.

Õhutagem ühistegelise tuld!

Motto: Kooperatiiv on niisugune ettevõtte, mis seisab ühistegelise ideaali teenistuses. Majanduslisi sihte taotlev kooperatiivühing (tarvitajate ühing, valmistajate ühing jne.) on kui ühiskondlise majanduse katel; kuid ei pea unustama, et katel tulel keeb, ja et meie peame tuld õhutama.

Charles Gide mõtete alusel.

Nii kaugemale kui meie ajaloos suudame tagasi vaadata, leiame ka ühiskondliku elu tunnuseid. Mida kaugemale tagasi läheme, seda lihtsamad on need ühiskondlikud vormid, kuid selleaegseid inimese lihtsaid nõudeid suutis sarnane ühiskondlik kord küllalt rahuldada. Tänapäev on aga inimese nõuded üldiselt, sellega ka nõuded ühiskonna vastu palju suuremad ja mitmekesisemad. Pääle toidu- ja kattetarvete, mis juba ürgajast inimese päänõudeks on jäänud, on ajajooksul veel terve rida mitmesuguseid nõudeid juurde tulnud, peamiselt vaimliste tarbete rahuldamiseks. Kui madalamal ühiskondlises arenemisastmel seisv inimene kõik nõuetavad tarbeained ise valmistab, siis valmistab praeguse aja inimene ise ainult väikse osa oma otsekohestest tarbeainetest. Tööjaotuse tagajärjel muutub inimeste töö ühekülgseks ja inimene ei valmista mitte enam otsekohe ainult oma vaid ka ühiskonna tarveks. Vastutasuks saab aga tema ühiskonnalt jälle sarnaseid tarbeaineid, mida tema ise ei valmista. Nõnda tekib isiku ja ühiskonna vahel tarbeainete vahetus. Sarnast tarbeainete vahetust kutsutakse meil kauplemiseks. Kõige loomulikum oleks niisugune tarbeainete vahetus, kus vahetatav asi valmistaja käest otsekohe tarvitaja kätte läheks hinna eest, mis valmistatud asi täielikult valmistajal omal maksma on läinud. Igasugune vahelkaupleja kasu, mis tarbeainete hinnad harilikult asjata kõrgele viib, jääb siin ära. Seesugune ideaalne tarbeainete vahetus on ühistegelise valmistuse ja ühistegelise müügi juures. Siin lähevad ühistegelisel valmistatud tarbeained otsekohe tarvitaja kätte. Näiteks võib siin tuua juhuse, kus ühispiimatilutuse saadused tarvitajate ühingusse müügile lähevad. Siin puudub igasugune vahelkaupleja. Valmistaja on müüja ja tarvitaja otsekohe ostja. Ideaalse ostu-müügi juures, mille poole ka ühistegevus püüab, oleneb müügil oleva

asja hind valmistuskuludest, kuhu juure tulevad veel arvata veo- ja teised müügi juures tekkinud kulud. Tegelikult on aga seisukord hinna määramise suhtes hoopis teistsugune -- määrab meil hinna harilikult turg, teise sõnaga -- nõue ja pakkumine. Vahelkauplejad ja ka kapitalistlikud valmistajad ei arvesta kunagi tegelikkude valmistuskuludega, nad lisavad hinnale juure, nõnda palju kui turg seda võimaldab. Kõrgema hinna puhul läheb vahelkasu muidugi nende kaukasse, -- madalamate hindade puhul suruvad aga alla valmistaja tasu, mis valmistamist vähendab ehk selle ka hoopis lõpetab.

Nõnda näeme, et praeguse vahelkauplemise süsteemi juures ei saa valmistajale sagedasti valmistuskulud õieti tasutud, tarvitajal tuleb aga sagedasti mitmekordne valmistushind maksa. Ilma pikema selgitusega on küll kõigil aru saadav, et sarnane vahetussüsteem õiglane pole. Õiglase tarbeainete vahetussüsteemi saaksime ühistegelise korralduse juures, nagu see ülemal tähendatud. Miks peaksime siis kinni hoidma vanast, kui see halvem ja ebaõiglane? Vanem põlv hoiab küll sellest sagedasti harjumuse tõttu kinni ja kardab sageli raskusi, mis uue korralduse maksmapanemisel võivad tekkida, sest tõelikuult on iga uue korralduse järsk läbiviimine raskustega ühendatud, eriti veel siis, kui pind selle läbiviimiseks pole küllalt ette valmistatud. Pind ühistegevuse edukaks levimiseks laiemas ringkonnas on aga alles täielikult sõõdis, -- puudub selge vaade ühistegevuse tulevikku, sellesse ideaalsesse tarbeainete vahetussüsteemi, kus ei valmistajale ega tarvitajale ülekohut ei tehta.

Kuidas saame aga siis sellesse küsimusse enam elevust tuua? -- Siin peab noorusugu appi tulema! Noorusaeg on uute ideede üllesseadimise aeg, -- noorus on aeg, kus süvenetakse uutesse põhimõtetestesse ja püütakse neid enestega ellu viia. Ühistegevuse idee on ka üks nendest sügavamatest ideedest, mis on paremaks balsamiks ühele valusamale kohale meie ühiskondlises korralduses. Ühistegevus on vaikselt parandav balsam, järkjärgult tõele ja õiglusele viiv tee, -- mitte lõhkuv ja sügavaid haavu lõõv, mida pärast raske ja teinekord isegi võimata parandada. Ja miks siis mitte valida tõe ja õigluse otsimisel seda vaikselt arenevat teed? Palju asjaolusid kõnelevad selle poolt, et just see vaikne

evolutsiooniline tee meid palju varem sihile viib kui lõhkuv revolutsiooniline tee. Tööd on aga siin palju ja ainult kestva püsiva töö juures võime igatsetuid tagajärgi oodata. Esiteks peame meie ise täienema, sellesse mõttesse süvenema, — siis oma ümbruskonda täiendama, süvendama, et siis ise süttida ja ka teisi süttitada ühistegelise tulega. Sest juba Herbert Spencer, kuulus inglise ühiskonnateadlane, ütles, et ühistegevus võib areneda ainult vastavalt tema harrastajate vaimlisele ja kõlb-

lisele arenemisele, — ei ole ümbrus veel ette valmistatud ühistegevusele, siis ei ole ka ühistegevõtetel sääl pinda, — ei ole puu küllalt kuiv, ei sütti ükski tuli. Noortel peab aga jätkuma jõudu, et süveneda ühistegelisesse küsimustesse, et tõmata kaasa ka teisi ja valmistada pinda ühistegevusele

Süvenegem siis! Süttigemise ja süttigem ka teisi!

Peet Vallaku loomingust.

Arno Raag

Olgugi, et Peet Vallak algas oma ilukirjanduslist tegevust juba mitme aasta eest, on tema kirjanik-isik üldiselt, ja isegi noorte keskel vähe tuntud. Viimane asjaolu on tingitud sellest, et tema teoseid ei olnud saada raamatutena, vaid leidis ainult siin-seal ajalehis ja žurnaales — laiali pillutult. Alles möödunud aasta jõuluks ilmus temalt kaks iseseisvat raamatut: „Must rist“ ja „Epp Pillarparti Punjaba potitehas“, ning mõni kuu hiljemini, käesoleva aasta ülestõusmise pühiks, lisandas ta eelmistele novellide kogudele uue toote, pealkirja all „Ajude mäss“.

Peet Vallaku kirjanik-isik on oma kunstilises arenemises meie lühikese iseseisvuse ajajärgu saavutus ja omapärasem ning küpsem, seega huvitavam kuju meie tänapäeva noorkirjanikkude peres.

Kahjuks ei võimalda käesoleva ajakirja veergude ruumi nappus mul pikemalt ja üksikasjalisemalt rääkida Vallaku loomingust. Pean piirduma üldiste ning karakterlikumate joontega.

Vallak on valinud enese kunstnik-isiku avaldusvahendiks lühikese novelli — novelleti, milles ta käsitleb üksikut juhtumust. Ainekult kuulub ta realistide hulka. Tema tüübid on pärit igapäevasest, hallist ärgipäevasest elust. Enamikus on need isikud sageli elus esinevate pahedega, nagu liiderlikkusega („Lodjavahi surm“ ja „Pihid“ kogus „Must rist“, „10 omnibus 10“ kogus „Ajude mäss“), keelepeksmisega („Vasikatapja“ „Mustas ristis“) j. t.

Nende ebavoorustest ehitabki Vallak oma jutustuste intrigid ja seab tihti pähe vastukaaluks pahele. Selletõttu on inimene Vallaku novellides enamasti halb ja tige. Ent vaevalt leidub isikut, kelle iseloom koosneks ainult pahedest, ja nii jääb esialgul tundmus, kui oleks Vallak tegelaste karakteriseerimises liiga ühekülgne. Aga kui arvestada asjaolu, et selistes miniatüür-novellides on võimalus, kas üksikut

isikut lähemalt karakteriseerida või teatavat juhtumust detailselt käsitleda, siis ei saa Vallakut ometi süüdistada ükskõigsuses, sest tema on valinud viimase tee.

Aru saadav, et siin tegelaste karakteristikas ainult need jooned esile pääsevad, mis on mõjutatud nende isikuga seotud juhtumusest. Need jooned osutuvad aga enamasti pahedeks, sest Vallak on elu yarjukulgede vaatleja.

Iselaadiline on Vallaku kompositsioon. Peaaegu kõik tema jutustused lõpevad mingisuguse efektiga. Seejuures püüab ta kogu jutustuse käigul lugeja lõppu aimavaid mõtteid telses suunas juhtida, ja kui nad juba näidatud sihis on liikuma hakanud, siis tuleb üllatav lõpueffekt. Selletõttu omandavad ta jutustused küll haruldase põnevuse, kuid kaotavad mõnikord psühholoogiliselt. Eriti ilmestub see asjaolu ta humoristlikes novelles („Epp Pillarparti Punjaba potitehas“) ja viimases kogus — „Ajude mäss“. Praegu mainitud raamatus läheb Vallak mõnes novellis efektide saavutamise õhinas niivõrt kaugele, et psühholoogiline põhjendus peaaegu täiesti puudub ja jutustus õõnsaks osutub (näit. „Parukas“), või sündmustikus ilmestub lubamatuid loogilisi vastolusid (näit. „Laip metsas“).

Vallaku humor on mimeetiline ja tõelikkuse piires püsiv. Ta ei tarvita kunstlikke võtteid lugejatele naeru valmistamiseks, vaid püüab leida selliseid koomilisi episoodide elust, mis oma üldilmega esile kutsuvad naerumuiged. Koomilisi võrdlusi ja paradoksaalseid ütlusi, nagu neid tarvitab meie parem humorist O. Luts, ei leidu Vallaku lausetes.

Omapärasust on Vallakul stiiliski, kuib ühtlasi ka kohmakust ja stiililise ilu põhioõude vastu patustamisi, nagu näiteks: „Veeresid rasked rattad sügavais rööpais, vaevaliselt astus hobune teravil kona-

rikel ja puuvanker kollises õõnelt tühjades rööpais, kus aegajalt tilises kirmjää“.

Lõpuks ei saa tähistamata jätta veel ühte Vallaku kirjanduslikku voo- ruse — tema kirjeldusi. Nad on küll fühikesed, ainult mõnerealsed, kuid selle eest meeleolult väga ehtsad. Neis räägib põhjamaalik, võltsimatu hing.

Vallaku loomingus kajastuvad peaaegu kõik novellisti voo- rused: omapärane stiil, lühikesed, meeleolu tabavad kirjeldused ja põnev sündmustiku käik.

Neist kirjandusliku kunstitöö paratamatustest on püüdnud Vallak virtuooslikke sünteese luua.

See proportsionaalse sünteesi loomine ei ole Vallaku praeguses loomingus veel küllalt kindel, vaid heljub alles saamisudus ja nõuab veel palju süvenemist. Kuid ei ole kahtlust, et Vallak selleski oma kuju leiab, nagu ta seda on juba leidnud kompositsioonis, stiilis ja teistes kirjandusliku kunstitöö elementides.

Peet Vallak on andekas algaja sõna tõsisel mõt- tes ja temalt võime loota palju väärtuslikke lisandusi meie väikesele literatuurile.

E. K. Keskliidu tegevusest.

Seitsmendal koolinoorsoo kongressil valitud juha- tus asus tööle järgmises koosseisus: juhataja — P. Kanarik, abi — A. Prima, arkivaar — A. Põld, sek- retärid — A. Hint ja M. Müür, kassahoidja — J. Kaalep ja Vilistlaskogu edustaja — A. Reisner.

Vahepeal lahendati korteri küsimus: E. K. K. asus korterisse Jakobi tn. 28—1. Kirjade aadress endiselt Tartu, postkast 140.

Sisemise tegevuse korraldamise alal on juhatus kibedasti ametis. Korraldatakse arkiivi ja kirjavaha- tust, asutatakse mõnesuguseid keskladusid.

Kirjastuse alal nähti ette mitmesuguseid ettevõ- teid. Otsustati välja anda aastaraamat (toimetaja Edg. Springfeldt), ilmavaatelite küsimuste koguteos (R. Janno), kehakultuuri käsiraamat (Dr. H. Jürgen- son) ja õpi asulaulik (R. Ritsing). Lähemal ajal kirjas- tatakse lendeht nr. 3 ja ühistegevuse keskt. lendeht. Trükis on üliõpilasorganisatsioonide ilmavaate- liste küsimuste harutamise kava (kokkus. õpet. Peet- mann ja Janno).

Otsustati välja anda rida kõnekonsepte. Nii — hõimuliikumise (R. Janno), rahvusküsimuse — (E. Roos) ja kõlblusküsimuse (Prof. P. Põld) üle. Kõnekonseptid valmivad aasta lõpuks.

Kõnekoosolekuid on mitmetes linnades korralda- tud. Tallinna Koolinoorsoo Hõimuühingu asutamise- mõte leidis sooja vastuvõtu.

Üleriiklise Koolinoorsoo maleturniiri ja malekong- ressi eeltöödega on lõpule jõutud. Turniir peetakse jõuluvahelajal. Pärnus, kohaliku koolidevahelise Kirjan- dus-Teadusliku Ühingu korraldusel. Osavõtjaid on teada 18.

3. jaan. peetakse Tartus esimene Koolinoorsoo Ühistegevusekongress, millest kõik kooperatiivid 5, kõik koolid aga 1 edustajaga osa võtta võivad. Ka-

vas referaat, kooperatiivide keskkorralduse loomine j. n. e. Kongressile järgneb neljapäevaline kooli koo- peratiivide tegelaste kursus.

Parlamendi istungit on juhatusel kavatsus Kevad- pühade ajal ära pidada. Ühenduses parlamendi istun- giga peetakse Koolinoorsoo spordiorganisatsioonide kongress ja koolin. kehakultuuri kursused. Viimaste korr. Idamise andis E. K. Keskliidule üle E. Koolin. Spordiliidu revisjonitoimikond, kuna viimase juhatus laiali on läinud ja liit mitmeaastase tegevusega oleku pärast likvideeritaks tuleb lugeda.

E. K. K. liikmemaksu tasumise tähtpäevaks mää- ras juhatus 10. detsembri. Liikmemaksu suurus on 3 mk. üksikliikme pealt. Tasumata on see ainult paaril org-il.

Vilistlaskogu avamiskoosolekul, mis peeti pääle 7. Koolin. kongressi, valiti ajujuhatus, vanemate- kogu ja juhatus Vilistlaskogu alustab tegevust lähe- matel päevadel, võttes oma korraldusse E. K. K. ai- nelise külje. Vilistlaskogu ainelisele vastutusele jääb ka III Üler. Noorte Püha.

P. K.

Lähem koostöö rahva- ja kooli- noorte vahel.

Novembrikuu lõpupäivil peeti Tallinnas Ü. E. N. Ü. edustajatekogu koosolek, millest 50 edustajat 26 osakonna poolt osa võtsid. Koosolek kinnitas mitme- sugused aruanded ja seadis üles tuleviku tähiseid.

Eriiselt rõhutati rahva- ja koolinoorsoo koostöö vajadust ühiste ülesannete taotlemisel. Keskjuhatus volitati vastavaid samme astuma.

Koosolekul viibis ka E. K. Keskliidu juhataja.

Väljaandja: Eesti Koolinoorsoo Keskliit. — Vastutav toimetaja: Direktor Konst. Treffner.

Toimetuse koosseis: K. Ehrmann (tegev toimetaja), A. Hinno, B. Ingel, R. Janno, P. Kanarik, A. Peets, A. Raag, A. Reisner, Ed. Roos ja M. Teder.

Toimetuse aadress: Tartu, Postkast nr. 140. Toimetaja kõnetunnid igal esmaspäeval kl. 17—18 Jakobi tän. 28.

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.

**Eesti Ühistegelise Liidu kirjastusel on ilmunud
järgmised raamatud ja broshüürid:**

1) „Eeskuju-maalt“, K. Reinmann. Lühike ülevaade Daani põllumajandusest, ühistegevusest ja rahvaülikoolidest, 62 lehekülge paks, 55 pildiga. Hind Mk. 50.—	4) Statistika korralduse üldjooned ühistegelistes asutustes“, A. Pullerits. Hind Mk. 25.—
2) „Õpetaja Annuk ja tema noored ühistegelased“, A. Tammann. Hind Mk. 15.—	5) „Ühistegevusseadus“, Il trükk. Hind Mk. 25.—
3) „Masinatarvitajate ühisuste käsiraamat“, õp. agr. B. Martin. Hind Mk. 200.—	6) „Väikelaenu seaduse muutmise seadus“, Hind Mk. 15.—
	7) „Juhatuskirjad piimatalitus-ühingutele“. Hind Mk. 25.—

Jällemüüjatele tuntav hinnaalandus.

Müügil Liidu ladus:

1) „Ühistegevus Eestis“, A. Kask. Äratrükk koguteosest „EESTI“. Hind Mk. 40.—	3) „Uus ärijuht“, A. Tammann. Hind Mk. 3.—
2) „Ühistegevus“, A. Tammann. I. ja II. jagu koos. Hind Mk. 250.—	Peale selle on liidu ladust saadaval ühingute normaal põhikirjad, arveraamatud, plannketid jne.

Ladu: Tallinn, Lai tänav 41, E. T. K. maja.

Eesti Ühistegeline Liit.

E. K. Keskliidu ajakiri „TÕUSMED“ ilmuvad 1926 a.

6 (KUUS) KORDA AASTAS.

**Üksiknumbri hind jääb endiseks – 25 mk. samuti
aastakäigu hind 100 mk.**

*Talitus palub tungivalt kõiki levitajaid käesoleva aastakäigu levitamise arved
HILJEMALT 20-ndaks detsembriks s. a. ära õicndada.*

Uus „TOUSMETE“ tellimiste vastuvõtmise võisflus.

Käesolevaga kuulutatakse välja „Tõusmete“ tellimiste vastuvõtmise võisflus 1927 aast.

Auhinnad, arvuliselt 25, jagatakse välja järgmiselt;

1. auhind — kirjandust 2500 marga väärtuses enese valikul.	3. auhind — 13 isikule à 5 eriaastakäiku E. K. K. end. ajak. „Ludismaa“.
2. „ — „Soome-Eesti Hõimualbum“ (300 m. väärtuses).	4. „ — 10 isikule kirandust toimetuse äranägemisel.

Võisfluste tähtaeg lõpeb 1. mail 1927. a.

Talitus ja Toimeus.

Koolinoorsoolased!

Teie ees seisab tähtis ülesanne — ühistegevuse mõtte levitamine ja elluviimine. Ülesanne, kus Teie võite palju korda saata.

Ühistegevuse ideed ja aated on väärt, et neid igale poole laiali kanda. Nad on kõrged ja puhtad.

Ühisistegevus ei nõua kasu üksikutele isikutele, ta töötab kõikide, kogu rahva heaks käekäiguks.

Tutvunege ühistegevuse eesmärkidega, selgitage neid teistele.

Aidake tegelikult kaasa ühingute edendamiseks. Ostke alati kaupa ja koolitarbeid

tarvitajateühingutest.

Ilmus trükist

KARL EHRMANN'i luuletuskogu

„LINNUTEE“

Kunstnik ED. OLE kaanega.

Hind 150 marka.

KOLMAS TARTU LAENU & HOIU-ÜHISUS

Tartus, Suurturg nr. 8. — Telefon nr. 99.

Avatud igal äripäeval kella 10—2.

Ühisus on asut. 1913. a. ja kuulub vanemate Eesti ühistegeliste rahaasutuste hulka.

Ühisus võtab raha hoiule

kuude, päevade ja mitmesuguste tähtaegade peale; soovi peale kuldkrooni alusel.

Hoiusummade eest maksetakse ajakohast protsenti.

Ühisus annab laenusid

obligatsioonide, väärtpaberite ja vekslite kindlustustel ja käemeeste vastutusel.

Ühisusel oli 1. oktoobril s. a. 2.196 liiget ja nende vastastikune vastutussumma ulatas Mk. 45.424.100.—

Oma kapitalisid . Mk.	10.364.720.—	Hoiusumme	”	93.357.580.—
Laen. välja antud Mk	116.781.656.—	Äriseis	”	139.063.000 —
		Rahaline läbikäik Mk.		1.060.863.315.—

Ühisus võtab veokirjade, vekslite ja tšekkide järele rahanõudmisi oma peale ja saadab raha igasse kodumaa linna, alevisse ja kohta, kus ühistegelised asutused asuvad.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Asut. 1909.

OSKAR LUIK

Asut. 1909.

TARTUS, Rüütli tänav 14. Kõnetr. 5-67.

Mehaaniline mänguasjade, mängude ja puutööstus.

Odavam ja soodsaim ostukoht. ——— Alati suur väljavalik ja viisakas teenimine.

JUHTSÕNA : Palju müüa, vähe kasu. **SIHT** : Edendada EFSTI tööstust ja kaubandust, et aidata üldüldsuse heaks käekäiguks.

Kooperatiividele, kooliõpetajatele ja kaupmeestele hinnalandus.

Spordi tarbenõude äri ja tööstus „SPORT“

Tartus, Rüütli tän. 11.

Omanik: Jul. Kivastik.

Soovitab talispordi hooajaks SPORDI ja TÕUKEKELKE, jääpallimängu tarbeid jne. SUUSAD parematest rootsi ja soome vabrikutest.

Uisud, uisu ning suusa saapad jne. jne.

HINNAD ODAVAD. KAUBA HÄADUSE EEST TÄIELIK VASTUTUS.

Kooliõpilastele soovitan shokolaadi paremadest vabrikutest (Progress, Siude, Kave, Brandmann, ja Glassmann) tahvlites, karpides ja lahtselst (ä 45—400 mk. nael); suhkru kompvekke (ä 40—400 mk nl.) jne. jne.

HINNAD ODAVAD.

HEADUSE EEST VASTUTUS.

Tartus, Rüütli tän. 1.

IDA MÄLSON

Tartus, Rüütli tän. 1.

Ilmus:

ARNO RAAG'i luuletustekogu

UNUSTUSTE SAAR

Hind 140 mk.

Uued ja pruugitud õpperaamatud ning igasugu koolitarbeid

≡ mõõdukate hindadega. ≡

Trükitööd eraisikutele ja ühingutele.

„TEADUS“ Tartu, Rüütli t. 5.

Kõige paremini ja odavamalt pestakse

Triik. läiketriik. ja ihupesu

Õpilastele hinnalandus.

Tähe tn. 72, Ringpood 5, Tartus.

Iga noor jälgib

„KÜLVAJAT“

ja aitab kaasa tema leviku suurendamiseks, sest:

„Külvaja“ on ainukene vabaharidustöö, karskuse ja tõutervise nädalaleht Eestis.

„Külvaja“ ei seisa kitsaste partei huvide ega ärilise omakasupüüde, vaid kogu rahva vaimliste huvide teenistuses.

„Külvaja“ on Eesti suuremate ja tähtsamate haridusliste keskkorralduste E. Haridusliidu, E. Karskusliidu, E. Raamatukoguhoidjate Ühingu, E. Eugeenika selts „Tõutervise“ ja E. Õpetajate Karskusasutusliidu häälekandja.

„Külvaja“ kaastöölisteks on tähtsamad haridustegelased, kirjanikud, riigimehed, teadlased jne.

„Külvaja“ tellimishind on aastas ainult 200 marka. Tellige omale „Külvaja“ juba kõige lähemal ajal. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja suur hulk muid tellimiste vastuvõtjaid.

Hakake tellimiste vastuvõtjaks. Tellimiste vastuvõtjad saavad kõrged ja progressiivselt suurenevad protsendid. Kes 1. veebruariks 1927, muretseb kõige rohkem aastatellimisi saab omale au-
tasuks koguteos „EESTI“.

Toimetus ja talitus: Tartus, Jakobi t. 8, telefon 404.
Abitoimetus ja talitus: Tallinnas, Eesti Haridusliidus,
Rataskaevu t. 22, telefon 6-52.

Eesti Koolinoorsoo Keskliidu ajakirja „Uudismaa“ seismajäämisega tekkis meie vanema koolinoorsoo vaimuelus tühi koht.

Seda tundsid noored, seda kahetses ka noorte püüetele vastutulelik vanem põlv.

Nii esimestel kui teistel oli selge, et see koht täita tuleb — mida varem, seda parem.

Tänapäev on liig vastutusrikas meie noorte elus. On tarvis otsida kõiki teid, mis aitaks noortel areneda et kasvada kõlbulisteks tulevasteks Eesti riigi kodanikeks

Meie rahva ja riigi tulevik oleneb suurel määral sellest, milline on ta tõusev põlv — noorsugu. Ja et see ideaale otsiv, tõusev põlv oleks püüderikas, seda tahab Eesti Koolinoorsoo Keskliidu uus ajakiri

„Tõusmed“

Nagu tõusmed metsa all juuri sügavale mullapõue puurivad ja omi latvu päikese poole sirutavad, et kord tugevaks palgiks sirguda, nii tahab noorsoo ajakiri „Tõusmed“ ki juhtida Eesti koolinoori meie omapärase rahvusliku kultuuri ja tõsise isamaalsuse kui reaalse allika juure, millest ammumägede toitu, et seista oma rahva liigete keskel sirge puuna, sirged juured kodumaa mullas, et olla teadlik, missugusena kasvab üles meie praegune noorpõlv, — kas ta omad paremad kasvamise ja otsimise aastad veedab passiivses ükskõiksuses või lõõmab temas värsked ja positiivne noorusjõud, mis teda juhib tõsiste vaimliste huvide valda ja ideeküllasele paleuste otsingule; — kas ilutseb ta pilvetagustes unistustes, kõike ainult eitavalt suurtes fraasides arvustades, või tugeb ta oma jalad isaisadelt armastatud kodumaa pinnale ja otsib kõige pealt siit omale toetuspunkte . . .

„Tõusmed“ tahavad kaasa aidata meie koolinoorsoo vanemale astmele tema arenemises ja kasvamises ning ta vaimlis-kultuurilise ilme selgeks kujunemises. Ta tahab, et iga meie rahva liige eestlasena mitte ainult oma vaba isamaal vaid ka kultuurirahvaste peres ja inimkonnas võiks ennast inimesena tunda.

„Tõusmete“ veerud tahavad olla meie koolinoorte igakülgete vaimliste huvide ja paremate püüete teenistuses, vastu kajastada meie noorsoo liikumise kõiki eluavaldusi, lubades ruumi nii vilunud vanempõlve sulele kui ka noorte eneste kaaluvamatele ja väärsuslikumatele mõtteavaldustele.

A akirjale „Tõusmed“ on lubanud kaasa töötada hulk meie rahvajuhte, kirjanikke-kunstnikke, seltskonnategelasi, üli- ja keskkooli õppejõude, valmivat intelligentsi — üliõpilasi, noorsootegelasi ja teisi rahvuslikult mõtlemaid haritlasi.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ peab käima igale noorele meie keskkooli vanemates klassides, igale koolile ja haridus-kultuurilisele asutusele, nagu igale vanalegi, kes noorte püüdeid mõistab ja kaasa tahab aidata, et meie noored tuleviku tõsistele ülesannetele vääriiselt ette saaksid valmistatud

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ ilmub 1926 aastal kuus korda, suures kaustas. vähemalt ühe trükipoogna suuruses. Ta maitsekale välimusele pühendatakse tõsist tähepanu. Temas leiavad käsitlust muu seas mitmed koolielu, rahvuslikku noorsooliikumist ja kultuur-probleeme käsitlevad küsimused.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ on odavam ajakiri. Aastakäik maksab 100 marka, üksiknumber 25 marka. Ajakirja saab tellida kõigist postkontoritest.

Kõigi noorte moraalne kohus on oma ajakirja levitamist täie jõuga toetada. Noorte organisatsioonide juhid! Teie otsekohene ülesanne on „Tõusmete“ teed rajada õpilaskonda; hoolitsege siis, et teie piirkonnas vähemalt üks levitaja oleks!

Eesti Koolinoorsoo Keskliit,

Tartus, postkast 140.

Hind 25 mk.